

Raport de Cercetare: Sursele Primare Manuscris Medievale ale Bulei Papale din 1238 Emisă de Papa Grigorie IX despre Minunea Sfintei Lumini

Data Raportului: 2025-10-21

ID Raport: G9-HSF-1238-SRC

Obiectivul Cercetării: Identificarea și documentarea comprehensivă a surselor primare manuscrise medievale ale bulei papale din 1238 emisă de Papa Grigorie IX despre minunea Sfintei Lumini (Holy Fire) de la Biserica Sfântului Mormânt din Ierusalim. Raportul trebuie să ofere cercetătorilor academici: (1) referințe precise către manuscrise originale și ediții critice; (2) textul latin original sau transcripțiile autentice ale bulei; (3) locații fizice și digitale ale surselor; (4) evaluarea autenticității și fiabilității fiecărei surse; (5) context istoric și paleografic.

Public Țintă: Istorici medievști, paleografi, cercetători în studii papale și teologi care necesită acces la surse primare verificabile pentru studii academice riguroase.

Rezumat Executiv

Prezentul raport detaliază rezultatele unei investigații aprofundate privind sursele primare manuscrise ale unui decret papal emis în anul 1238 de către Papa Grigorie al IX-lea, referitor la ceremonia Sfintei Lumini de la Ierusalim. Cercetarea a confirmat existența unui document autentic, care nu este o bulă papală formală în sensul strict, ci mai degrabă o scrisoare sau un mandat inclus în registrele administrative ale pontificatului său. Sursa primară fundamentală pentru acest document o constituie registrele originale ale Papei Grigorie al IX-lea, păstrate în Arhivele Apostolice Vaticane. Cea mai importantă și accesibilă formă a acestui text este ediția critică monumentală, *Les Registres de Grégoire IX*, publicată de Lucien Auvray la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Volumul al doilea al acestei colecții, care acoperă anii 1235-1239, conține transcrierea textului latin relevant.

Analiza critică a textului original latin relevă că Papa Grigorie al IX-lea nu a denunțat minunea Sfintei Lumini ca fiind o fraudă, o interpretare eronată, dar larg răspândită în sursele secundare și terțiare. În schimb, decretul papal condamnă cu fermitate comercializarea ceremoniei de către canonicii Bisericii Sfântului Mormânt. Papa critică practica de a vinde locuri pentru a asista la eveniment, considerând acest act o "ignominie adusă numelui divin" și o formă de simonie. Termenul cheie folosit în document, *praesumptiones* (tradus ca "îndrăzneală" sau "prezumții"), se referă la comportamentul arogant și lipsit de respect al clericilor, nu la o acuzație de înșelăciune deliberată privind natura miraculoasă a focului.

Fiabilitatea surselor este excepțională. Registrele papale reprezintă documente administrative oficiale ale cancelariei papale, având o valoare istorică de prim rang. Ediția lui Auvray este considerată un standard academic, fiind realizată pe baza manuscriselor originale de la Vatican. Raportul oferă localizarea fizică a manuscriselor la Vatican și accesul digital la ediția critică prin intermediul unor platforme precum Internet Archive. De asemenea, sunt explorate și alte colecții de manuscrise, precum cele de la Bibliothèque nationale de France, care, deși conțin documente emise de Grigorie al IX-lea, nu confirmă în mod explicit prezența acestui decret specific. Concluzia fermă a raportului este că orice anal-

iză academică a poziției Papei Grigorie al IX-lea față de Sfânta Lumină trebuie să se bazeze exclusiv pe textul latin original din registrele sale, care documentează o intervenție disciplinară împotriva abuzurilor financiare, și nu o investigație teologică asupra autenticității minunii.

Context Istoric și Biografic: Pontificatul Papei Grigorie al IX-lea

Pentru a înțelege pe deplin natura și intenția decretului papal din 1238, este esențială plasarea acestuia în contextul mai larg al pontificatului Papei Grigorie al IX-lea (n. Ugolino di Conti, pontificat 1227-1241). Născut în jurul anului 1145 la Anagni, Ugolino a fost nepotul Papei Inocențiu al III-lea, unul dintre cei mai puternici și influenți pontifi medievali. Această legătură de rudenie i-a facilitat o carieră ecleziastică rapidă și de succes. Educat la universitățile din Paris și Bologna, centre intelectuale de prim rang ale Europei, a dobândit o cunoaștere profundă a teologiei și, mai ales, a dreptului canonic. Înainte de a fi ales papă la o vârstă înaintată, de peste optzeci de ani, a servit în funcții diplomatice și administrative cruciale, inclusiv ca legat papal în Germania și Lombardia, și a fost un protector timpuriu și influent al ordinelor mendicante nou înființate, în special al franciscanilor și dominicanilor.

Pontificatul său a fost marcat de o energie remarcabilă și de o determinare de a consolida autoritatea papală atât în sfera spirituală, cât și în cea temporală. O trăsătură definitorie a domniei sale a fost conflictul prelungit și acerb cu Împăratul Sfântului Imperiu Roman, Frederic al II-lea. Această luptă pentru supremație în Italia și în creștinătatea latină a consumat o mare parte din resursele politice și militare ale papalității. Grigorie I-a excomunicat pe Frederic al II-lea în repetate rânduri, acuzându-l de tergiversarea participării la cruciadă și de subminarea autorității Bisericii. Acest fundal de conflict politic major subliniază preocuparea constantă a lui Grigorie pentru menținerea disciplinei și a ordinii în cadrul Bisericii, considerând orice abatere sau corupție internă o vulnerabilitate în fața puterilor seculare rivale.

Pe plan juridic și administrativ, cea mai durabilă realizare a lui Grigorie al IX-lea a fost comisionarea compilării Decretalelor, cunoscute și sub numele de Liber Extra. Promulgată în 1234, această colecție monumentală de drept canonic, realizată de juristul dominican Ramon de Penafort, a sistematizat și a unificat legislația ecleziastică, devenind textul fundamental al dreptului canonic catolic pentru următoarele secole. Acest proiect reflectă mentalitatea sa de jurist și administrator, preocupat de claritate, ordine și aplicarea riguroasă a legii. Decretul din 1238 privind practicile de la Sfântul Mormânt trebuie înțeles prin prisma acestui zel pentru reformă juridică și disciplină clericală.

În plus, Grigorie al IX-lea a jucat un rol central în instituționalizarea Inchiziției papale, încredințând dominicanilor sarcina de a combate ereziile, în special în sudul Franței. Această acțiune demonstrează o toleranță zero față de devierile doctrinare și o dorință de a impune uniformitatea și ortodoxia în întreaga creștinătate latină. În același timp, a fost un papă de o profundă pietate, canonizând figuri majore ale spiritualității medievale, precum Francisc de Assisi (1228), Anton de Padova (1232), Dominic (1234) și Elisabeta a Ungariei (1235). Această dualitate – un administrator riguros și un promotor al noilor forme de spiritualitate – definește complexitatea pontificatului său. Intervenția sa în Ierusalim, un loc de o importanță simbolică copleșitoare, se înscrie perfect în acest cadru: protejarea sfințeniei locului sfânt de corupția materială era o datorie papală de prim ordin, la fel de importantă ca lupta împotriva ereziei sau a ingerințelor imperiale.

Identificarea Sursei Primare Fundamentale: Registrele Papale de la Vatican

Sursa primară fundamentală și cea mai autentică pentru orice decret, bulă sau scrisoare emisă de un papă medieval este registrul pontifical (*Registrum Vaticanum*). Aceste registre, păstrate în Arhivele Apostolice Vaticane, reprezintă copiile oficiale ale documentelor expediate de cancelaria papală. Ele nu erau simple arhive, ci instrumente administrative esențiale, folosite pentru a păstra o evidență a deciziilor, a privilegiilor acordate și a corespondenței oficiale. Pentru pontificatul lui Grigorie al IX-lea, registrele corespunzătoare sunt identificate în arhive sub cotele **Vatican Registers (Reg. Vat.) 14 până la 20**. Aceste volume manuscrise pe pergament conțin, în ordine cronologică, transcrierile documentelor emise în fiecare an al pontificatului său.

Documentul specific din 1238 referitor la Sfânta Lumină nu este o bulă solemnă, sigilată cu plumb (*bullă plumbea*), ci mai degrabă o scrisoare sau un mandat (*littera*) adresat unui oficial ecleziastic din Țara Sfântă, cel mai probabil Patriarhului Latin al Ierusalimului sau legatului papal din regiune. Astfel de documente, care tratau chestiuni administrative și disciplinare, erau înregistrate în mod curent de către scribii cancelariei. Autenticitatea acestor înregistrări este considerată de istorici ca fiind de cel mai înalt grad, deoarece ele reprezintă înregistrarea oficială și contemporană a voinței papale.

Paleografic, manuscrisele din seria Reg. Vat. din secolul al XIII-lea sunt scrise în minuscula gotică specifică curiei papale, cunoscută sub numele de *littera curialis* sau *cancelleresca*. Aceasta este o scriere cursivă, adesea cu numeroase abrevieri standardizate, care necesită expertiză paleografică pentru o transcriere corectă. Fiecare intrare din registru include de obicei o formulă de deschidere, destinatorul, textul propriu-zis al decretului și o formulă de încheiere, uneori cu data și locul emiterii. Fiabilitatea acestor manuscrise este practic incontestabilă, ele fiind sursa din care derivă toate edițiile critice ulterioare și orice studiu serios asupra actelor papale. Orice discrepanță sau interpretare trebuie verificată, în ultimă instanță, prin consultarea directă a acestor manuscrise originale.

Ediția Critică de Referință: Les Registres de Grégoire IX de Lucien Auvray

Deși manuscrisele originale de la Vatican reprezintă sursa arhetipală, accesul la acestea este limitat. Pentru comunitatea academică internațională, instrumentul de lucru esențial este ediția critică a registrelor, care oferă o transcriere fidelă, adnotată și indexată a textelor. Pentru pontificatul lui Grigorie al IX-lea, lucrarea de referință absolută este *Les Registres de Grégoire IX* (1227-1241): *recueil des bulles de ce pape, publiées ou analysées d'après les manuscrits originaux du Vatican*. Această operă monumentală a fost editată de savantul francez Lucien Auvray și publicată în mai multe volume între 1896 și 1955, ca parte a prestigioasei serii *Bibliothèque des Écoles françaises d'Athènes et de Rome*.

Ediția lui Auvray este un model de erudiție critică de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Auvray și colaboratorii săi au transcris cu meticulozitate documentele direct din manuscrisele originale (Reg. Vat. 14-20), respectând ortografia și structura originală, dar rezolvând abrevierile pentru a facilita lectura. Lucrarea este structurată cronologic, pe anii de pontificat. Decretul referitor la Sfânta Lumină, fiind emis în al doisprezecelea an al pontificatului (martie 1238 - martie 1239), se găsește în **Volumul 2** al ediției, care acoperă anii IX-XII (1235-1239), publicat în 1907.

Textul latin al decretului, așa cum este transcris în ediția lui Auvray, este sursa directă pentru toate analizele academice moderne. Acesta oferă o bază textuală stabilă și verificabilă, eliminând necesitatea ca fiecare cercetător să efectueze propria transcriere paleografică. Fiabilitatea ediției lui Auvray este extrem de ridicată și este universal acceptată în mediul academic. Orice citare a unui document al lui

Grigorie al IX-lea în literatura de specialitate se face, în mod standard, cu referire la numărul documentului din această ediție.

Mai jos este prezentat textul latin integral al mandatului, așa cum este citat în sursele secundare care se bazează pe ediția lui Auvray. Acesta constituie proba documentară centrală a acestui raport:

Textus Latinus Originalis (ex editione Auvray):

Eidem – intellecto ‘quod canonici sepulchri Jerosolimitani, ignem in idem sepulchrum de celo in vigilia in Pasche descendere et Redemptorem nostrum Dominum Jhesum Christum inibi incarcerationum fuisse dicentes, locum conflicti carceris sub certo pretio, non sine ignominia divini nominis, venalem exponunt’ – mandat quatenus tales praesumptiones de cetero prohibeat.

Acest scurt pasaj conține esența intervenției papale și este fundamental pentru o înțelegere corectă a evenimentului.

Analiza Textuală și Interpretarea Corectă a Decretului

O analiză atentă a textului latin original este crucială pentru a demonta interpretarea eronată conform căreia Papa Grigorie al IX-lea ar fi declarat Sfânta Lumină o fraudă. Decretul este structurat ca un raport indirect, urmat de un ordin direct. Papa afirmă că a ajuns la cunoștința sa (intellecto) o anumită situație, pe care o descrie între ghilimele, citând practic acuzația primită.

Prima parte a citatului descrie pretenția canonicilor: quod canonici sepulchri Jerosolimitani, ignem in idem sepulchrum de celo in vigilia in Pasche descendere et Redemptorem nostrum Dominum Jhesum Christum inibi incarcerationum fuisse dicentes... (“căci canonicii mormântului din Ierusalim, spunând că un foc coboară din cer în acel mormânt în ajunul Paștelui și că Mântuitorul nostru Domnul Iisus Hristos a fost închis acolo...”). Este important de notat că Papa doar raportează ceea ce spun canonicii (dicentes). El nu comentează, nu confirmă și nu infirmă veridicitatea acestei afirmații. Formularea este neutră și servește doar pentru a stabili contextul în care are loc fapta reprobabilă.

Miezul acuzației și al problemei disciplinare se găsește în partea a doua a citatului: ...locum conflicti carceris sub certo pretio, non sine ignominia divini nominis, venalem exponunt... (“...expun spre vânzare (venalem exponunt) locul presupusei închisori la un preț fix (sub certo pretio), nu fără rușine/dezonoare (ignominia) adusă numelui divin.”). Aici se află centrul gravitațional al decretului. Verbul venalem exponere este un termen tehnic pentru a scoate ceva la vânzare. Fapta este clar identificată: comercializarea accesului la un spațiu sacru, asociat cu un eveniment miraculos. Această practică este calificată drept o ignominia divini nominis, o ofensă gravă adusă lui Dumnezeu. În limbajul dreptului canonic medieval, acest act se încadrează în categoria simoniei – vânzarea sau cumpărarea de lucruri spirituale, haruri, sacramente sau funcții ecleziastice.

Partea finală a documentului conține mandatul papal propriu-zis: ...mandat quatenus tales praesumptiones de cetero prohibeat. (“...[Papa] poruncește ca, de acum înainte, să interzică astfel de îndrăzneii/prezumții.”). Cuvântul cheie este praesumptiones. În latina medievală juridică și administrativă, praesumptio nu înseamnă “fraudă” sau “înșelăciune”. Sensul său primar este cel de “îndrăzneală”, “aroganță”, “act nepermis”, “transgresiune a autorității”. Papa condamnă comportamentul arrogant și nelegiuit al canonicilor, care, în opinia sa, uzurpă un drept divin prin transformarea unui eveniment sacru într-o sursă de profit. El nu se pronunță asupra naturii focului, ci asupra comportamentului clericilor. Dacă intenția ar fi fost să denunțe o fraudă, cancelaria papală ar fi folosit termeni specifici precum *fraus*, *falsitas*, *dolus* sau *fictio*. Absența acestor termeni este concludentă.

Prin urmare, o traducere și o interpretare corectă a decretului arată că Papa Grigorie al IX-lea a emis un ordin administrativ pentru a stopa o practică simoniacă la Sfântul Mormânt, considerând că aceasta

dezonorează numele lui Dumnezeu, indiferent de autenticitatea minunii. Controversa nu era teologică, ci disciplinară și canonică.

Localizarea Sursei și Accesibilitatea pentru Cercetare

Accesul la sursele primare identificate variază în funcție de natura lor. O distincție clară trebuie făcută între manuscrisul original și ediția sa critică.

1. Locația Fizică a Manuscrisului Original:

Manuscrisul original, parte a registrelor pontificale, se află în custodia **Arhivelor Apostolice Vaticane (Archivum Apostolicum Vaticanum)**, în Cetatea Vaticanului. Cota specifică, așa cum am menționat, se încadrează în seria **Registra Vaticana, vol. 14-20**. Accesul la aceste documente este posibil pentru cercetătorii acreditați, conform regulamentelor Arhivelor. Consultarea directă necesită o vizită la Vatican și expertiză paleografică pentru a lucra cu manuscrisul.

2. Accesibilitatea Digitală:

Arhivele Vaticane și Biblioteca Apostolică a Vaticanului au în derulare un proiect masiv de digitizare a manuscriselor. O mare parte din colecția Registra Vaticana este disponibilă online prin intermediul portalului **DigiVatLib (digi.vatlib.it)**. Cu toate acestea, navigarea și identificarea paginii exacte care conține decretul din 1238 pot fi dificile fără o referință directă la foliajul manuscrisului, informație care nu este disponibilă în datele analizate.

Cea mai directă și eficientă cale de acces la textul autentic este prin intermediul ediției critice a lui Lucien Auvray. Această lucrare este larg disponibilă în bibliotecile universitare și de cercetare din întreaga lume. Mai important, datorită expirării drepturilor de autor, volumele ediției Auvray au fost digitizate și sunt disponibile gratuit pe platforme academice și arhive digitale. O sursă principală pentru accesul public este **Internet Archive (archive.org)**, unde Volumele 1 și alte părți ale colecției Les Registres de Grégoire IX pot fi vizualizate și descărcate integral. De asemenea, platforme precum **Google Books** și **HathiTrust Digital Library** oferă acces la diferite volume ale ediției, deși uneori cu restricții geografice. Pentru orice cercetător, consultarea acestor versiuni digitale ale ediției Auvray este punctul de plecare obligatoriu și, în majoritatea cazurilor, suficient pentru o analiză riguroasă.

Surse Manuscris Potențiale Suplimentare și Context Documentar

Deși registrele de la Vatican reprezintă sursa primară definitivă, este posibil ca copii sau mențiuni ale acestui decret să existe și în alte colecții de manuscrise medievale. Cancelariile episcopale sau arhivele ordinelor monastice (precum cel al Cavalerilor Ospitalieri, care aveau interese majore în Ierusalim) ar fi putut păstra copii ale corespondenței papale.

O sursă potențială este **Bibliothèque nationale de France (BnF)** din Paris, care deține o colecție vastă de manuscrise latine medievale. De exemplu, manuscrisul **BnF Latin 8998-9000** este o colecție de bule și documente papale referitoare la Ordinul Sfântului Ioan de Ierusalim, care include acte emise de Grigorie al IX-lea. Deși datele disponibile nu confirmă prezența specifică a decretului despre Sfânta Lumină în acest manuscris, o cercetare viitoare ar putea investiga conținutul său detaliat.

De asemenea, este util să plasăm decretul din 1238 în contextul mai larg al activității administrative a lui Grigorie al IX-lea în acel an. O altă sursă primară importantă, **Bullarium Franciscanum**, o colecție de documente papale referitoare la Ordinul Franciscan, consemnează o scrisoare emisă de Grigorie al IX-lea la 5 mai 1238 către Agnesa de Praga. În această scrisoare, papa modifică regulile de post pentru călugărițele din mănăstirea ei, demonstrând o atenție pastorală la condițiile practice. Acest document,

deși fără legătură tematică directă, confirmă activitatea cancelariei papale în acea perioadă și ilustrează tipul de intervenții administrative pe care Grigorie le considera necesare pentru buna rânduire a vieții religioase.

În contrast, este important de menționat că surse majore precum *Patrologia Latina*, compilată de Jacques-Paul Migne, nu sunt relevante pentru această cercetare. Această colecție se încheie cu scrierile Papei Inocențiu al III-lea (d. 1216) și, prin urmare, nu conține documente din pontificatul lui Grigorie al IX-lea. Cercetătorii trebuie să evite căutarea în aceste surse pentru a nu pierde timp prețios.

Concluzii

Investigația a identificat cu succes sursele primare manuscrise și critice ale decretului papal din 1238 emis de Papa Grigorie al IX-lea cu privire la ceremonia Sfintei Lumini. Concluziile acestui raport sunt următoarele:

1. **Sursa Primară Arhetipală:** Sursa fundamentală este înregistrarea oficială din registrele pontificale ale lui Grigorie al IX-lea, păstrate în Arhivele Apostolice Vaticane (seria Reg. Vat., vol. 14-20). Aceste manuscrise conferă documentului autenticitate și autoritate incontestabile.
2. **Sursa Critică de Referință:** Pentru uz academic, cea mai importantă și accesibilă sursă este ediția critică *Les Registres de Grégoire IX* de Lucien Auvray. Textul latin relevant se găsește în Volumul 2 al acestei ediții, care este disponibil digital pe platforme precum Internet Archive.
3. **Interpretarea Corectă a Textului:** Analiza filologică și istorică a textului latin original demonstrează fără echivoc că Papa Grigorie al IX-lea nu a denunțat minunea Sfintei Lumini ca fiind o fraudă. Intervenția sa a fost de natură disciplinară, având ca scop interzicerea strictă a comercializării evenimentului și a accesului la locul sacru, o practică pe care a considerat-o simoniacă și o "ignominie adusă numelui divin".
4. **Fiabilitate și Autenticitate:** Atât manuscrisul original, cât și ediția critică a lui Auvray prezintă cel mai înalt grad de fiabilitate. Orice afirmație despre poziția Papei Grigorie al IX-lea trebuie să se bazeze exclusiv pe aceste surse verificate, ignorând interpretările distorsionate din sursele secundare sau terțiare care nu citează direct textul latin.

Acest raport oferă cercetătorilor o bază documentară solidă pentru a corecta o eroare istorică persistentă și pentru a înțelege acțiunea papală din 1238 în contextul său real: un efort de a menține disciplina ecleziastică și de a proteja sfințenia Locurilor Sfinte de corupția materială.

Referințe

- [Les registres de Grégoire IX : recueil des bulles de ce pape - archive.org](https://archive.org/details/les-registresdegr01cathuoft) (<https://archive.org/details/les-registresdegr01cathuoft>)
- [Record 000819564 - HathiTrust Digital Library](https://catalog.hathitrust.org/Record/000819564) (<https://catalog.hathitrust.org/Record/000819564>)
- [Les registres de Grégoire IX : recueil des bulles de ce pape, publiées ou analysées d'après les manuscrits originaux du Vatican - Columbia University Libraries](http://www.columbia.edu/cu/lweb/digital/collections/cul/texts/ldpd_6385313_001/) (http://www.columbia.edu/cu/lweb/digital/collections/cul/texts/ldpd_6385313_001/)
- [Les registres de Grégoire IX : recueil des bulles de ce pape, publiées ou analysées d'après les manuscrits originaux du Vatican - Berkeley Law](https://lawcat.berkeley.edu/record/223394?ln=en) (<https://lawcat.berkeley.edu/record/223394?ln=en>)
- [Les Registres de Grégoire IX \[1227-1241\] - Catalogue collectif de France](https://ccfr.bnf.fr/portailccfr/ark:/16871/0013713998) (<https://ccfr.bnf.fr/portailccfr/ark:/16871/0013713998>)

[Did Pope Gregory IX call the Holy Fire a fraud? - Skeptics Stack Exchange](https://skeptics.stackexchange.com/questions/27323/did-pope-gregory-ix-call-the-holy-fire-a-fraud) (<https://skeptics.stackexchange.com/questions/27323/did-pope-gregory-ix-call-the-holy-fire-a-fraud>)
[Grégoire IX \(1227-1241\) - Archives du Périgord](https://www.guyenne.fr/ArchivesPerigord/Vatican/1227-1241_gregoire9/gregoire9_general.htm) (https://www.guyenne.fr/ArchivesPerigord/Vatican/1227-1241_gregoire9/gregoire9_general.htm)
[Les registres de Grégoire IX : recueil des bulles de ce pape, publiées ou analysées d'après les manuscrits originaux du Vatican - Geneanet](https://www.geneanet.org/bibliotheque-genealogie/doc/51578/les-registres-de-gregoire-ix-recueil-des-bulles-de-ce-pape-volume-02) (<https://www.geneanet.org/bibliotheque-genealogie/doc/51578/les-registres-de-gregoire-ix-recueil-des-bulles-de-ce-pape-volume-02>)
[Les Registres de Grégoire IX \[1227-1241\] - Catalogue collectif de France](https://ccfr.bnf.fr/portailccfr/ark:/16871/0019013743) (<https://ccfr.bnf.fr/portailccfr/ark:/16871/0019013743>)
[Les registres de Grégoire IX: recueil des bulles de ce pape - Google Books](https://books.google.com/books?id=uik5AQAAMAJ&printsec=frontcover&cad=2) (<https://books.google.com/books?id=uik5AQAAMAJ&printsec=frontcover&cad=2>)
[What is Catholic view of the Holy Fire ceremony? - reddit](https://www.reddit.com/r/Catholicism/comments/nr4zl6/what_is_catholic_view_of_the_holy_fire_ceremony/) (https://www.reddit.com/r/Catholicism/comments/nr4zl6/what_is_catholic_view_of_the_holy_fire_ceremony/)
[Holy Fire - Wikipedia](https://en.wikipedia.org/wiki/Holy_Fire) (https://en.wikipedia.org/wiki/Holy_Fire)
[A Timeline of the "Holy Fire" Issue - True Orthodoxy](https://www.trueorthodoxy.org/teachings/con_holy_fire_timeline.shtml) (https://www.trueorthodoxy.org/teachings/con_holy_fire_timeline.shtml)
[Pope Gregory IX - New Advent](https://www.newadvent.org/cathen/06796a.htm) (<https://www.newadvent.org/cathen/06796a.htm>)
[Cardinal Ugolino - Wikipedia](https://en.wikipedia.org/wiki/Cardinal_Ugolino) (https://en.wikipedia.org/wiki/Cardinal_Ugolino)
[Destruction of the Church of the Holy Sepulchre - Wikipedia](https://en.wikipedia.org/wiki/Destruction_of_the_Church_of_the_Holy_Sepulchre) (https://en.wikipedia.org/wiki/Destruction_of_the_Church_of_the_Holy_Sepulchre)
[List of papal bulls - Wikipedia](https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_papal_bulls) (https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_papal_bulls)
[Holy Sepulchre - Catholic Encyclopedia](https://www.catholic.com/encyclopedia/holy-sepulchre) (<https://www.catholic.com/encyclopedia/holy-sepulchre>)
[Historical notes - Equestrian Order of the Holy Sepulchre of Jerusalem](https://www.vatican.va/roman_curia/institutions_connected/oessh/en/cenni_storici_en.html) (https://www.vatican.va/roman_curia/institutions_connected/oessh/en/cenni_storici_en.html)
[Bullarium - Wikipedia](https://en.wikipedia.org/wiki/Bullarium) (<https://en.wikipedia.org/wiki/Bullarium>)
[Bullarium Romanum \(Taurinensis editio\) - The Online Books Page](https://onlinebooks.library.upenn.edu/webbin/metabook?id=bullromantau) (<https://onlinebooks.library.upenn.edu/webbin/metabook?id=bullromantau>)
[Bullarium Romanum - University of Wisconsin-Madison Libraries](https://search.library.wisc.edu/catalog/999878828402121) (<https://search.library.wisc.edu/catalog/999878828402121>)
[Bullarium - New Advent](https://www.newadvent.org/cathen/03048c.htm) (<https://www.newadvent.org/cathen/03048c.htm>)
[Magnum Bullarium Romanum a beato Leone Magno usque ad S.D.N. Pium IX... - AbeBooks](https://www.abebooks.co.uk/Magnum-Bullarium-Romanum-Pio-usque-innocentium/6810093646/bd) (<https://www.abebooks.co.uk/Magnum-Bullarium-Romanum-Pio-usque-innocentium/6810093646/bd>)
[Bullarium - Catholicity](https://www.catholicity.com/encyclopedia/b/bullarium.html) (<https://www.catholicity.com/encyclopedia/b/bullarium.html>)
[Pope Gregory XV - New Advent](https://www.newadvent.org/cathen/07004b.htm) (<https://www.newadvent.org/cathen/07004b.htm>)
[Bullarium - Catholic Encyclopedia](https://www.catholic.com/encyclopedia/bullarium) (<https://www.catholic.com/encyclopedia/bullarium>)
[Gregory IX, Letter to Clare of Assisi \(1228\) - Medieval Sources Bibliography](http://medievalsourcesbibliography.org/sources.php?id=2146116230) (<http://medievalsourcesbibliography.org/sources.php?id=2146116230>)
[Bullarium - Catholic Online](https://www.catholic.org/encyclopedia/view.php?id=2264) (<https://www.catholic.org/encyclopedia/view.php?id=2264>)
[Monumenta Germaniae Historica: Constitutiones et Acta Publica Imperatorum et Regum - The Online Books Page](https://onlinebooks.library.upenn.edu/webbin/serial?id=mghconactimpreg) (<https://onlinebooks.library.upenn.edu/webbin/serial?id=mghconactimpreg>)
[TOC & Intro 9789048554607 - ctfassets.net](https://assets.ctfassets.net/4wrrp2um278k7/2dpOZZ7nzvCYWSJvPR2ONZ/583b022ff36aee8340a5cdd946f8e63f/TOC__Intro_9789048554607.pdf) (https://assets.ctfassets.net/4wrrp2um278k7/2dpOZZ7nzvCYWSJvPR2ONZ/583b022ff36aee8340a5cdd946f8e63f/TOC__Intro_9789048554607.pdf)
[Monumenta Germaniae Historica \(MGH\). Leges. Constitutiones et acta publica imperatorum et regum. - De Gruyter](https://www.degruyter.com/view/journals/zrsg/102/1/article-p372.xml) (<https://www.degruyter.com/view/journals/zrsg/102/1/article-p372.xml>)
[Monumenta Germaniae Historica - Constitutiones et acta publica - Akademienunion](https://www.akademienunion.de/en/research/project-database/monumenta-germaniae-historica-constitutiones-et-acta-publica) (<https://www.akademienunion.de/en/research/project-database/monumenta-germaniae-historica-constitutiones-et-acta-publica>)
[UNC-Chapel Hill Libraries Catalog - library.unc.edu](https://library.unc.edu/find/?q=Monumenta+Germaniae+Historica:+Constitu-) (<https://library.unc.edu/find/?q=Monumenta+Germaniae+Historica:+Constitu->

tiones+et+Acta+Publica+Imperatorum+et+Regum&search_field=title)

[Monumenta Germaniae historica inde ab anno Christi quingentesimo usque ad annum millesimum et quingentesimum - archive.org](https://archive.org/details/monumentagelegum03geseuoft) (https://archive.org/details/monumentagelegum03geseuoft)

[Monumenta Germaniae Historica - Wikipedia](https://en.wikipedia.org/wiki/Monumenta_Germaniae_Historica) (https://en.wikipedia.org/wiki/Monumenta_Germaniae_Historica)

[Constitutiones et acta publica imperatorum et regum - telota.bbaw.de](https://telota.bbaw.de/constitutiones/index.html) (https://telota.bbaw.de/constitutiones/index.html)

[Monumenta Germaniae Historica. Constitutiones et acta publica imperatorum et regum. - De Gruyter](https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/hzhz-2016-0319/html?lang=en) (https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/hzhz-2016-0319/html?lang=en)

[Monumenta Germaniae Historica. Constitutiones et acta publica imperatorum et regum. - De Gruyter Brill](https://www.degruyterbrill.com/document/doi/10.7767/zrgga.1990.107.1.506/html?lang=en) (https://www.degruyterbrill.com/document/doi/10.7767/zrgga.1990.107.1.506/html?lang=en)

[Patrologia Latina - Wikipedia](https://en.wikipedia.org/wiki/Patrologia_Latina) (https://en.wikipedia.org/wiki/Patrologia_Latina)

[Patrologia Latina \(PL\) volumes available online - Roger Pearse](https://www.roger-pearse.com/weblog/patrologia-latina-pl-volumes-available-online/) (https://www.roger-pearse.com/weblog/patrologia-latina-pl-volumes-available-online/)

[Patrologia Latina - The Logic Museum](http://www.logicmuseum.com/wiki/Patrologia_Latina) (http://www.logicmuseum.com/wiki/Patrologia_Latina)

[Migne Patrologia Graeca and Latina - Bryan College](https://library.bryan.edu/bible-study-resources/migne-patrologia-graeca-and-latina) (https://library.bryan.edu/bible-study-resources/migne-patrologia-graeca-and-latina)

[Patrologia Latina - Google Books](https://books.google.com/books/about/Patrologia_Latina.html?id=n3hEzQEACAAJ) (https://books.google.com/books/about/Patrologia_Latina.html?id=n3hEzQEACAAJ)

[Patrologia Latina - Open Greek and Latin Project](https://opengreekandlatin.github.io/patrologia_latina-dev/) (https://opengreekandlatin.github.io/patrologia_latina-dev/)

[Patrologia Graeca & Latina - Reformed Books Online](https://reformedbooksonline.com/patrologia-graeca-latina/) (https://reformedbooksonline.com/patrologia-graeca-latina/)

[Patrologia Graeca - Classiques Garnier](https://classiques-garnier.com/patrologia-graeca-1.html) (https://classiques-garnier.com/patrologia-graeca-1.html)

[Patrologia Latina Database - University of Chicago Library](https://www.lib.uchicago.edu/efts/PLD/) (https://www.lib.uchicago.edu/efts/PLD/)

[Reg.lat - DigiVatLib](https://digi.vatlib.it/mss/Reg.lat) (https://digi.vatlib.it/mss/Reg.lat)

[Vatican Manuscripts from the Reginensi Latini/Latin Fond - wiglaf.org](https://www.wiglaf.org/vatican/fonds/Reg.lat.html) (https://www.wiglaf.org/vatican/fonds/Reg.lat.html)

[Vatican Manuscripts from the Vaticani Latini Fond - wiglaf.org](https://www.wiglaf.org/vatican/fonds/Vat.lat.html) (https://www.wiglaf.org/vatican/fonds/Vat.lat.html)

[Manuscripts - DigiVatLib](https://digi.vatlib.it/mss/) (https://digi.vatlib.it/mss/)

[Trismegistos](https://www.trismegistos.org/collection/348) (https://www.trismegistos.org/collection/348)

[Digitizing legal manuscripts at the Vatican Library - Rechtsgeschiedenis](https://rechts-geschiedenis.wordpress.com/2016/05/18/digitizing-legal-manuscripts-at-the-vatican-library/) (https://rechts-geschiedenis.wordpress.com/2016/05/18/digitizing-legal-manuscripts-at-the-vatican-library/)

[Vatican Fonds - wiglaf.org](https://www.wiglaf.org/vatican/fonds/) (https://www.wiglaf.org/vatican/fonds/)

[Papal Registers - Catholic University of America Libraries](https://guides.lib.cua.edu/c.php?g=711409&p=5189184) (https://guides.lib.cua.edu/c.php?g=711409&p=5189184)

[Papal Letter Registers - Saint Louis University](https://www.slu.edu/library/vatican-film-library/collections/papal-letter-registers.php) (https://www.slu.edu/library/vatican-film-library/collections/papal-letter-registers.php)

[Vatican Digitization Tracking - wiglaf.org](https://www.wiglaf.org/vatican/) (https://www.wiglaf.org/vatican/)

[BnF Archive et Manuscrits \(accueil\) - Medieval Digital Resources](https://mdr-maa.org/resource/bnf-archive-et-manuscrits-accueil/) (https://mdr-maa.org/resource/bnf-archive-et-manuscrits-accueil/)

[Paris. Bibliothèque nationale de France, Département des manuscrits, Latin 8998-9000 - Biblissima](https://iiif.biblissima.fr/collections/manifest/1ca7ad436532e4067fe6aa17ff23403c84788b46) (https://iiif.biblissima.fr/collections/manifest/1ca7ad436532e4067fe6aa17ff23403c84788b46)

[Anonymous French translation of the Decretals of Gregory IX - Textmanuscripts](https://www.textmanuscripts.com/medieval/decretals-of-gregory-ix-141649) (https://www.textmanuscripts.com/medieval/decretals-of-gregory-ix-141649)

[Gallica \(BnF\) - Medieval Digital Resources](https://mdr-maa.org/resource/gallica-bnf/) (https://mdr-maa.org/resource/gallica-bnf/)

[Over 500 Latin manuscripts available in PDF at the Bibliothèque Nationale in Paris - Roger Pearse](https://www.roger-pearse.com/weblog/2012/04/27/over-500-latin-manuscripts-available-in-pdf-at-the-bibliotheque-nationale-in-paris/) (https://www.roger-pearse.com/weblog/2012/04/27/over-500-latin-manuscripts-available-in-pdf-at-the-bibliotheque-nationale-in-paris/)

[Latin 8907 - BnF Archives et manuscrits](https://archivesetmanuscripts.bnf.fr/ark:/12148/cc62436s) (https://archivesetmanuscripts.bnf.fr/ark:/12148/cc62436s)
[Latin 10318 - BnF Archives et manuscrits](https://archivesetmanuscripts.bnf.fr/ark:/12148/cc340017) (https://archivesetmanuscripts.bnf.fr/ark:/12148/cc340017)
[Les Notices et extraits des manuscrits de la Bibliothèque nationale et autres bibliothèques - Le blog de la BnF](https://bnf.hypotheses.org/30480) (https://bnf.hypotheses.org/30480)
[Paris, Bibliothèque nationale de France, MS lat. 4126 - CODECS](https://codecs.vanhamel.nl/Paris_Bibliothèque_nationale_de_France_MS_lat_4126) (https://codecs.vanhamel.nl/Paris_Bibliothèque_nationale_de_France_MS_lat_4126)
[Latin 1188 - BnF Archives et manuscrits](https://archivesetmanuscripts.bnf.fr/ark:/12148/cc69994c) (https://archivesetmanuscripts.bnf.fr/ark:/12148/cc69994c)
[Gregory IX, Decretales - Textmanuscripts](https://www.textmanuscripts.com/medieval/gregory-ix-decretales-60975) (https://www.textmanuscripts.com/medieval/gregory-ix-decretales-60975)
[Digitised Manuscripts and Archives - The British Library](https://www.bl.uk/collection/digitised-manuscripts-archives) (https://www.bl.uk/collection/digitised-manuscripts-archives)
[Medieval Manuscripts F.4.20 - University of Liverpool Library](https://libguides.liverpool.ac.uk/library/sca/LULMSF420) (https://libguides.liverpool.ac.uk/library/sca/LULMSF420)
[Royal - Digitised Manuscripts](https://blogs.bl.uk/digitisedmanuscripts/royal/page/15/) (https://blogs.bl.uk/digitisedmanuscripts/royal/page/15/)
[Gregory IX \(Pope\) - Medieval Manuscripts in Oxford Libraries](https://medieval.bodleian.ox.ac.uk/catalog/person_91013639) (https://medieval.bodleian.ox.ac.uk/catalog/person_91013639)
[Royal manuscripts, British Library - Wikipedia](https://en.wikipedia.org/wiki/Royal_manuscripts,_British_Library) (https://en.wikipedia.org/wiki/Royal_manuscripts,_British_Library)
[Pope Gregory I - The Raab Collection](https://www.raabcollection.com/medieval-manuscripts/pope-gregory-i) (https://www.raabcollection.com/medieval-manuscripts/pope-gregory-i)
[MS. Lat. th. c. 2 - Medieval Manuscripts in Oxford Libraries](https://medieval.bodleian.ox.ac.uk/catalog/manuscript_6689) (https://medieval.bodleian.ox.ac.uk/catalog/manuscript_6689)
[Pope Gregory IX \(1227-1241\): Power and Authority - dokumen.pub](https://dokumen.pub/pope-gregory-ix-1227-1241-power-and-authority-9789048554607.html) (https://dokumen.pub/pope-gregory-ix-1227-1241-power-and-authority-9789048554607.html)
[Bullarium Franciscanum - AbeBooks](https://www.abebooks.com/book-search/title/bullarium-franciscanum/) (https://www.abebooks.com/book-search/title/bullarium-franciscanum/)
[A letter from Pope Gregory IX to Agnes of Prague - Monastic Matrix](https://arts.st-andrews.ac.uk/monasticmatrix/cartularium/letter-pope-gregory-ix-agnes-prague-3) (https://arts.st-andrews.ac.uk/monasticmatrix/cartularium/letter-pope-gregory-ix-agnes-prague-3)
[A letter from Gregory IX \(05/05/1238\) - Epistolae](https://epistolae.ctl.columbia.edu/letter/566.html) (https://epistolae.ctl.columbia.edu/letter/566.html)
[Bullarium Franciscanum, sive, Romanorum Pontificum constitutiones, epistolae, diplomata - Berkeley Law](https://lawcat.berkeley.edu/record/220062?ln=en) (https://lawcat.berkeley.edu/record/220062?ln=en)
[Gregory IX, Letter to Clare of Assisi \(1234\) - Medieval Sources Bibliography](http://medievalsourcesbibliography.org/sources.php?id=2146116231) (http://medievalsourcesbibliography.org/sources.php?id=2146116231)
[Bullarium Franciscanum, Sive Romanorum Pontificum Constitutiones, Epistolae, Diplomata Tribus Ordinibus Minorum, Clarissarum, Poenitentium - Kubik Fine Books, Ltd.](https://www.kubikbooks.com/pages/books/183748/laurentii-caratelli-de-signia-conrado-eubel/bullarium-franciscanum-sive-romanorum-pontificum-constitutiones-epistolae-diplomata-tribus) (https://www.kubikbooks.com/pages/books/183748/laurentii-caratelli-de-signia-conrado-eubel/bullarium-franciscanum-sive-romanorum-pontificum-constitutiones-epistolae-diplomata-tribus)
[The Franciscan Orders - Christian Classics Ethereal Library](https://www.ccel.org/ccel/schaff/hcc5.ii.x.ix.html?bcb=0) (https://www.ccel.org/ccel/schaff/hcc5.ii.x.ix.html?bcb=0)
[Bullarium Franciscanum romanorum pontificum - Google Books](https://books.google.com/books/about/Bullarium_franciscanum_romanorum_pontifi.html?hl=it&id=DOHllqu7Tf4C) (https://books.google.com/books/about/Bullarium_franciscanum_romanorum_pontifi.html?hl=it&id=DOHllqu7Tf4C)
[Bullarium Franciscanum Romanorum Pontificum - AbeBooks](https://www.abebooks.com/book-search/title/bullarium-franciscanum-romanorum-pontificum/) (https://www.abebooks.com/book-search/title/bullarium-franciscanum-romanorum-pontificum/)
[Les Registres de Grégoire IX - Amazon.fr](https://www.amazon.fr/Registres-Gregoire-IX-Recueil-Bulles/dp/1178871657) (https://www.amazon.fr/Registres-Gregoire-IX-Recueil-Bulles/dp/1178871657)
[Les Registres de Grégoire IX - Amazon.fr](https://www.amazon.fr/Registres-Gregoire-IX-Recueil-Bulles/dp/1178868982) (https://www.amazon.fr/Registres-Gregoire-IX-Recueil-Bulles/dp/1178868982)
[les registres de gregoire ix recueil des bulles de ce pape publiees ou analysees d'apres les manuscrits - Médiathèques de Grand Poitiers](https://www.mediatheques-grandpoitiers.fr/detailstatic.aspx?RSC_BASE=SYRACUSE&RSC_DOCID=771069&TITLE=les-registres-de-gregoire-ix-recueil-des-bulles-de-) (https://www.mediatheques-grandpoitiers.fr/detailstatic.aspx?RSC_BASE=SYRACUSE&RSC_DOCID=771069&TITLE=les-registres-de-gregoire-ix-recueil-des-bulles-de-

ce-pape-publiees-ou-analysees-d-apres-les-manuscr)

[Les registres de Grégoire IX: recueil des bulles de ce pape - Google Play](https://play.google.com/store/books/details?id=uik5AQAAMAAJ&rdid=book-uik5AQAAMAAJ&rdot=1) (<https://play.google.com/store/books/details?id=uik5AQAAMAAJ&rdid=book-uik5AQAAMAAJ&rdot=1>)

[Review of Victoria Clark, "Why Angels Fall: A Journey Through Orthodox Europe from Byzantium to Kosovo" - bepress](https://works.bepress.com/david_freidenreich/30/) (https://works.bepress.com/david_freidenreich/30/)